

Jongeren die jeugdhulp verlaten

Krachtgerichte focus biedt succes

Laurens Troch

Met het overlijden van Jordy leek het in 2016 of er veel mis loopt in de jeugdhulp. Gelukkig zijn er ook positieve verhalen over jongeren en de grote overstap naar het leven als volwassene. Jeugdwerking Kaizen is er één van.

Jesuscm @ Flickr

Op eigen benen

Op eigen benen leren staan, is een boeiend maar moeizaam proces. Toch komen de meeste jongeren uiteindelijk goed terecht. Ze kunnen terugvallen op een netwerk dat hen bijstaat. Ze vinden steun bij positieve ervaringen en goede voorbeelden in hun omgeving.

Maar wat met jongeren die uit een kwetsbaar milieu komen, weinig positieve voorbeelden hebben en niet kunnen rekenen op een uitgebreid en ondersteunend netwerk?

We deden een bevraging bij alle jongeren die de laatste vijf jaar deelnamen aan 'Studio 16', een afdeling begeleid kamerwonen van jeugdhulporganisatie Jeugddorp. Hoe gaat het met hen nu?

Eenzaam

De resultaten waren verontrustend. Deze jonge volwassenen voelden zich vaak eenzaam en in de steek gelaten. Velen hadden nog nood aan iemand die dicht bij hen staat, die praktische steun geeft en hen nu en dan wakker schudt. Vooral iemand die de jongere terug laat geloven in zichzelf en zijn eigen krachten helpt ontdekken en versterken.

“De resultaten waren verontrustend.”

Jongeren hadden ook financiële en administratieve problemen. Ze vonden de weg niet naar de hulpverlening voor volwassenen. Contacten met eerstelijnsdiensten zoals OCMW's of CAW's brachten niet altijd de verwachte oplossingen.

Aanbod slaat niet aan

Waarom sloeg het aanbod van CAW's en OCMW's niet aan bij deze jongeren? We staken ons licht op bij deze organisaties. Ook zij stelden vast dat ze aan deze jongvolwassenen niet de nodige ondersteuning konden bieden. Hun hulpvraag is vaak omvangrijk en strekt zich uit over verschillende deelgebieden. Eerstelijnsdiensten missen op sommige terreinen de nodige expertise om doortastend in te grijpen.

Neem nu wonen, een torenhoog probleem voor deze kwetsbare jongvolwassenen. Eerstelijnsdiensten kunnen hen wel verwijzen naar sociale huisvestingsmaatschappijen of sociale verhuurkantoren. Maar daar ontnemen lange wachtlijsten alle hoop om snel een goede huis te vinden.

Een nieuw project

Het was duidelijk dat het ondersteuningsaanbod voor jongvolwassenen die de jeugdhulp verlaten, niet aansluit bij hun vragen en noden. We staken de koppen bij elkaar, op zoek naar een creatieve oplossing.

“Tijdelijke woonst biedt rust.”

Belangrijk stuk van deze puzzel: het aanreiken van een tijdelijke woonoplossing. Want dat geeft een rustpunt om op andere terreinen aan de slag te gaan. Als bij toeval kwam er binnen Jeugdorp vzw een ruime gezinswoning met zes kamers vrij. Met financiële steun van de provincie en via giften vormden we deze kamers in 2014 stapsgewijs om tot zes bemeubelde studio's. Een nieuw project was geboren: 'Kaizen'.

Streven naar verbetering

Kaizen is een samentrekking van de Japanse woorden ‘Kai’ (verandering) en ‘Zen’ (beter). Het gaat over het voortdurend streven naar verbetering. Dit stellen we ook centraal bij de begeleiding. We willen de jongeren stap voor stap laten vooruitgaan om hun doelen te bereiken.

In dit verhaal is het daarom belangrijk om netwerken te versterken. Hoe meer steun we activeren in de sociale omgeving, hoe groter de kans dat jongeren hun problemen de baas kunnen.

Geen onderscheid

Kaizen gaat aan de slag met jongeren tussen de 18 en 25 jaar die nergens nog een plek vinden. Omwille van hun leeftijd kunnen ze niet meer terecht in de jeugdhulp. Waar ze zich aanmelden, botsen ze op wachtlijsten.

“Dit project overschrijdt sectorale grenzen.”

Dit project overschrijdt sectorale grenzen. We werken met jongeren vanuit de gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg, daklozenopvang... We kijken niet naar het verleden, wel naar de persoon in het hier en nu: een jongvolwassene met een vraag, een probleem, een verslaving of een beperking.

Focus op sterkte

De begeleiding duurt zes maanden tot één jaar. We starten het traject door aan de jongere te vragen waar hij wil staan als de begeleiding afloopt.

We geloven in de kracht van de jongeren, in hun mogelijkheden om met de nodige ondersteuning zelf problemen op te lossen. We geloven in wie ze zijn en wat ze kunnen bereiken. We blijven dus niet stilstaan bij hun problemen maar focussen op hun sterktes en mogelijkheden. De jongeren zijn daarbij de regisseur van hun verhaal. Ze gaan aan de slag zonder dat hulpverleners het overnemen.

“We geloven in de kracht van jongeren.”

Sofie (19 jaar): ”Eindelijk heb ik een plek voor mezelf gevonden. Het is niet vanzelfsprekend om voor alles te zorgen. Bij vragen helpt mijn begeleidster me verder. Ik heb nu meer vrijheid waardoor ik kan gaan babysitten in Antwerpen. Ik leer verantwoordelijkheid op te nemen voor de keuzes die ik maak. Ik krijg hulp bij het zoeken naar een gepaste job.”

Positief vooruitkijken

Voorals het wat moeilijker gaat, blijven we hen steunen. Gebrek aan zelfvertrouwen of geloof in eigen kunnen zijn vaak de zwaarste hindernissen om stappen vooruit te zetten. Stabiel werk of gepaste opleiding vinden, kan pas slagen als jongeren geloven dat ze daartoe in staat zijn.

Ze moeten vertrouwen krijgen in de maakbaarheid van hun toekomst. Wij willen als hulpverleners het kompas zijn dat hen ondersteunt.

Kleine en grote stappen

Kaizen gaat aan de slag met de doelen die de jongeren stellen. Jongeren geven aan waar ze binnen zes maanden willen staan. Daarmee gaan we aan de slag.

“Jongeren geven aan waar ze binnen zes maanden willen staan.”

Marika (21 jaar): “Ik heb een goed gevoel bij de begeleiding. Ik beslis nu meer zelf, vroeger was het mijn vader die alles besliste. Ik heb meer vrijheid en leer zelfstandig mijn plan te trekken. Ik doe zelf boodschappen. De medebewoners zijn vriendelijk en roepen niet tegen elkaar, dat was ik niet meer gewoon.”

De grote thema's zijn het samen zoeken naar werk of een gepaste opleiding. Er zijn ook veel gesprekken rond de sociaal-emotionele vragen waarmee ze dagelijks geconfronteerd worden.

Woonoplossingen zoeken

Kaizen biedt een tijdelijke woonoplossing. Dat geeft rust en stabiliteit om andere problemen aan te pakken. Omdat het verblijf slechts tijdelijk is, staat ook het zoeken naar duurzame huisvesting centraal. We zorgen ervoor dat jongeren snel ingeschreven worden bij sociale verhuurkantoren en sociale huisvestingsmaatschappijen. We huren zelf ook twaalf appartementen waar jongeren in een tussentraject van ambulante nazorg verblijven.

“Duurzame huisvesting staat centraal.”

Ambulante ondersteuning kan ook geboden worden als jongeren via een andere weg een woonst vinden. We starten ook ambulante trajecten op wanneer de jongere een woning heeft, maar op verschillende domeinen vastzit. Tijdens deze ambulante begeleidingen wordt dezelfde werkwijze aangehouden: vanuit hun krachten realiseren we de doelstellingen die de jongeren zelf formuleren.

Kleine dingen

Deze jongeren raken het spoor bijster in het kluwen van voorzieningen. Samen proberen we daarin meer overzicht te brengen. Soms gaat het gewoon over kleine dingen. Iemand een duwtje in de rug geven om met het openbaar vervoer vlot op de gewenste bestemming te geraken, doet vaak nieuwe deuren opengaan.

Naast individuele activiteiten, organiseren we ook groepsmomenten. Daar kunnen deze jongvolwassenen deelnemen aan kookworkshops, naaiateliers, sport- of feestmomenten. Daar liggen belangrijke kansen om netwerken uit te bouwen.

In de praktijk

Een jongere was ambtelijk geschrapt en stond op straat. Samen hebben we zijn papieren terug in orde gebracht. Doordat hij opnieuw aangesloten was bij de mutualiteit, kon hij eindelijk zijn slechte tanden laten verzorgen. Want die zetten een stevige knauw in zijn zelfvertrouwen. Na de veelvuldige bezoeken bij de tandarts, voelde hij zich sterker. Hij begon zich beter te verzorgen en geloofde weer in zichzelf. Niet veel later vond hij ook werk.

“We garanderen bereikbaarheid.”

Dit is Kaizen: kleine stapjes die soms een wereld van verschil maken. We lopen samen met de jongeren dit traject door minstens één keer per week bij elkaar te zitten.

Soms gebeurt deze ontmoeting op het bureau, soms in het huis zelf. Maar meer nog gaan we samen op weg. Naast deze begeleidingsmomenten zijn we tijdens alle weekdays voor hen bereikbaar, zonder afspraak. Op de andere momenten is telefonische bereikbaarheid gegarandeerd.

Samenwerking

We hechten veel belang aan samenwerking met andere organisaties zoals het lokale Jongeren Advies Centrum, gespecialiseerde ambulante hulpverlening, vrijwilligers... Samen trachten we een aanbod te creëren op maat van de jongere. Dat start vanuit een professioneel netwerk om uiteindelijk over te gaan naar het ontwikkelen van een informeel sociaal netwerk.

“Jongeren krijgen experimenteerruimte.”

Kaizen zet niet in op controle, wel op ondersteuning. Jongeren hebben vrijheid en experimenteerruimte nodig, maar daarnaast ook een duidelijk traject. Dit laatste schrijven we samen met hen.

Iwan (22 jaar): “Het is hier rustig en de aanpak is goed. De begeleiding biedt me structuur. Die heb ik nodig om afspraken na te komen. Ik ben veel volwassener geworden en steek geen stoten meer uit. Ik let nu meer op wat ik doe. Ik kom hier tot rust. Dat helpt me bij het zoeken naar werk.”

Zonder onderscheid

Cruciaal in dit project is de koppeling tussen woonst en hulpverlening. Daar maken wij voor deze groep het verschil. Jammer dat we voorlopig geen financiële stabiliteit vinden. Het project overleeft dankzij een nauwe samenwerking via een convenant met een vijftiental OCMW's uit Vlaams-Brabant en Antwerpen.

“Cruciaal is de koppeling tussen woonst en hulp.”

Kaizen is een innovatief antwoord op de vraag hoe we jongvolwassenen kunnen ondersteunen na hun traject in de jeugdhulp. Het zou mooi zijn dat dergelijke initiatieven ook elders kunnen opstarten zodat jongvolwassenen steeds minder in de kou blijven staan.